

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Secretariaat: Buitenrustplein 21, Voorburg, Tel. 728315

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

Groep II,
22 maart 1959.

Goedenmorgen, vrienden.

We krijgen dan vandaag, zoals hier daarnet al werd opgemerkt, "natuurlijk een Paaspreek." Nu weet ik niet waarom het natuurlijk is en ik weet ook niet waarom het een preek moet zijn. Vandaar dat ik misschien toch iets te kort schiet bij de ongetwijfeld hooggespannen verwachtingen. Want ik wil Pasen nu eens gaan bezien van uit een ietwat ander daglicht en standpunt, dan men dat normalerwijze doet. Per slot van rekening hebben we ons nu al zo ontzettend veel bezig gehouden met de figuur Jezus, u heeft in de loop der jaren al zeer veel kunnen horen van zijn eigenlijke leerstellingen, me dunkt dat we verstandiger doen, wanneer we nu eens een keer gaan kijken naar de cosmische motiveringen, die met Jezus' leven en ongetwijfeld ook juist met dit gebeuren, dat in de komende weken herdacht wordt, verweven zijn.

Dan valt mij allereerst op, dat Jezus eigenlijk - ja, ik moet zeggen van af zijn intrede in Jeruzalem - een levende uitdrukking is geworden van wat wij noemen "de wet van evenwicht". Er is in die hele stad met al haar wisselende gedachten, haar wisselende invloeden, eigenlijk maar één figuur, die zichzelf door alle gebeuren heen volledig gelijk blijft. Typisch genoeg is dat Jezus, die sterft aan het kruis en zelfs herrijst. Hoe dit te verklaren? Dan stel ik me voor, dat Jezus in deze tijd eigenlijk zijn laatste inwijding doormaakt. Dat is natuurlijk erg kettters gezegd. Maar laat ons de feitelijke toestand dan maar meteen bij de kop nemen.

Kijk eens, we hebben een heelal. Dit heelal is gebaseerd op een volledige harmonie. Het is een voortdurend aaneensluiten van krachten, van feiten, van gebeurtenissen, waardoor een volmaakt geheel ontstaat, dat de directe weergave is van de goddelijke Gedachte. In deze goddelijke Volmaaktheid en in deze goddelijke Gedachte leven wij met een onvolmaakt bewustzijn van de werkelijkheid. Zolang wij nu onze eigen standpunten gaan innemen, persoonlijk gaan denken, kunnen we niet volledig harmonisch zijn met die God. Gelijktijdig echter is onze motivering er dan één, die ego-centrisch is. Zolang wij niet tot een bewuste eenheid met God kunnen komen, zijn wij ikheden, ego's. En als ego worden we gedreven door een voortdurende nood tot zelfbehoud, een voortdurende angst, een voortdurende begeerte. En al worden we nog zo wijs, al worden we nog zo groot, we zullen altijd blijven vastzitten aan die gedachte: "Ja, maar ik".

Het typische is, dat Jezus klaarblijkkelijk al tijdens de intocht in Jeruzalem dit geheel terzijde legt. We zien hoe de apostelen alles doen

om de profetieën - o.m. die van Jesaja - te vervullen. De profetieën van Jesaja worden vervuld zo goed als ze kunnen. Hij moet zelfs op een ezelin gezeten binnenrijden. En men heeft er wel voor gezorgd, dat de juiste ezelin ter plaatse is, al mag de Meester dan niet weten, dat men nu toch werkelijk klaar is onder zijn leerlingen om hem tot "De Messias" uit te roepen. Jezus heeft een voorkennis van feiten. Uit zijn verklaringen - lang voordat hij naar Jeruzalem is getogen - is gebleken, dat hij weet wat hem daar wacht, ook al zegt hij dat niet met even zoveel woorden aan zijn apostelen, aan zijn leerlingen. Hij ondergaát dus klaarblijkelijk in een absolute overgave. Dit komt verder sterk naar voren, wanneer men in de tempel probeert om hem tot de leider van het volk te verheffen, hem de koningskroon a.h.w. van Israël aan te bieden. Ook daar verdwijnt hij onopvallend. Hij trekt zich nergens iets van aan. Als Jezus nog een ikheid zou zijn, dan zou hij gevleid moeten zijn geweest door de grote hulde van het volk. Hij zou bewogen moeten zijn geweest door de nood van een volk, dat hem als redder heeft uitverkoren. Hij is dat zeer uitdrukkelijk niet. Hij is volkomen gelijkmatig. Dan kunnen we ons alleen maar voorstellen, dat Jezus juist in deze tijd, geleid door de Christusgeest en als direct voertuig daarvan, voor zichzelf begint de eenheid met God te vinden. Hij ziet het onvermijdelijke van de zaak in. Hij begrijpt, dat dit de enige mogelijkheid is om de cosmische harmonie, de goddelijke harmonie, voor zichzelf te verwerklijken en gelijktijdig dus ook voor de wereld die harmonische werking te versterken.

Dat hij niet helemaal bovenmenselijk is, dat hij niet helemaal boven de mensen is uitgestegen, blijkt ons weer uit verschillende andere punten. Ik denk hier b.v. aan het Laatste Avondmaal. Jezus is daar volledig goedertieren, maar hij kan toch niet nalaten te zinspelen op het komend verraad: "Want voorwaar ik zeg u, de zon zal niet weer zijn opgegaan, voordat één uwer mij heeft verraden." Het was helemaal niet nodig, dat hij dat zei. Daar spreekt werkelijk de mens, die het niet kan nalaten dit, wat hem toch nog in zijn "ik" sterk beroert, even naar voren te brengen. En bovendien, waarom moest hij Judas nu eigenlijk tot schande zetten? "Heer, wie is het?" Het is Petrus, die dat vraagt, ondersteund door Jacobus. Dan zegt hij heel rustig: "Degeen, die thans met mij de hand in de schotel steekt, die is het." Dan klinkt het erg wonderbaarlijk, maar het is alleen maar een heel beleefde manier om te zeggen, dat Judas het is. En als Judas zegt: "Heer, ik?" dan zou hij het nog goed kunnen maken. Hij doet dat niet. "Wat gij doen wilt, doe dat spoedig." Dat is helemaal niet de taal van een wezen, dat volledig de goddelijke werkelijkheid heeft geaccepteerd. Maar hij heeft begrip van die goddelijke werkelijkheid.

Hij moet op de een of andere manier in zijn hele wezen de goddelijke harmonie erkennen. Daar zijn andere punten voor, die ons ook dit weer duidelijk maken. De mens Jezus klaagt tot zijn apostelen: "Kunt gij dan niet één uur waken met mij?" wanneer ze in slaap vallen. Dat is wel heel erg menselijk, want per slot van rekening wat kan het hem schelen? Hij is toch apart aan het mediteren en aan het zoeken. Waarom moeten die jongeren dan wakker blijven? Het is helemaal niet nodig. Ze zijn ook moe, ze hebben ook een vermoeiende dag gehad. Ze zijn bovendien bezig geweest om te intrigeren, o.a. met de Maccabaeën. (Die had je toen ook. Het was een verzetsorganisatie tegen de Romeinen.) Ze hadden een drukke dag gehad. Jezus weet dat. Toch komt hij daartegen in opstand. Weer, hij is niet volmaakt harmonisch. Maar aan de andere kant horen we - het is natuurlijk horen zeggen, want wie moet het precies verteld hebben, wie moet het gehoord hebben, als ze sliepen? - dat hij zegt: "Ja, indien het Uw wil is, God, laat deze beker aan mij voorbijgaan. Maar niet mijn maar Uw wil geschiede." Dat is weer typisch.

Je kunt natuurlijk zeggen: Ja, dat is de absolute overgave aan God. Accoord. Maar voor een mens zou een dergelijke overgave niet zo gemakke-

lijk te bereiken zijn, wanneer er geen groot doel mee wordt erkend. Jezus weet wel degelijk, dat zijn dood geen vrede op aarde of een bevrijding van het volk zal betekenen. Zie zijn uitspraak: "Want niet ben ik gekomen om u de vrede te brengen maar het zwaard." Dus dat kan er niet achter zitten. Ik kan mij alleen voorstellen, dat Jezus wist wat de goddelijke waarheid is. Dat hij die goddelijke harmonie erkende en dat hij moest komen tot een aanvaarding van deze werkelijkheid, die buiten de besloten werkelijkheid van het "ik" ligt, voordat hij verder kon gaan. Ik geloof, dat we daarvoor bewijzen genoeg verder kunnen aanhalen. Want voor Pilatus spreekt Jezus niet. Voor het Sanhedrin spreekt hij slechts twee woorden - drie eigenlijk in de Nederlandse taal: Gij zegt het; in het Aramees zijn het twee woorden. Bij Herodes, waar hij met één klein onbenullig wondertje zijn vrijheid en een goede positie kan verwerven, wendt hij zich af. Hij ondergaat zwijgend de spot van de soldaten en de geseling. Hij zwijgt, wanneer hij voor het volk staat. Als Jezus toen even zijn mond had opengedaan in plaats van te zwijgen, zou het niet Barabbas maar Jezus zijn geweest, die vrijgelaten werd. Wanneer hij op weg gaat naar de berg van Calvariën, spreekt hij alleen om: te troosten (o.a. de wenende vrouw), te danken (Simon, de Cyrener) en wederom te troosten (Vrouw, zie uw zoon; zoon, zie uw moeder).

De verdere uitroepen kunnen vertaald worden, zoals men dat wil: Mij dorst. Toch blijkt uit alle gegevens, die verstrekt worden, dat Jezus geweigerd heeft; de beker met mirre (een verdovend middel, in die tijd vaak gebruikt en door weldadige dames - een soort van missiekransje, kun je wel zeggen in die dagen - verstrekt aan de misdadigers, die moesten sterven) weigert hij. De spons, gedrenkt in wijn (niet azijn, hoor), in zure wijn wederom met mirre, die hem beroert, laat hij ook eenvoudig voorbijgaan. Hij drinkt er niet van. Dus "mij dorst" moest een uitroep zijn, die ergens anders betrekking op heeft. Zou het misschien kunnen zijn: Mij dorst naar eenheid met God?

Verder de bekende uitroep, die zou zijn: Eli, Eli, lama sabachthani; mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten! Nu is het typisch, dat als je het overzet uit een Hebreeuws schrift, je het evengoed zou kunnen vertalen als: Mijn God, mijn God, wat hebt Gij mij verheerlijkt! Ik spreek dan nog niet eens over de legendarische troostwoorden tot Dismas(?), de goede moordenaar: Heden zult gij met mij in het paradijs zijn.

Daar liggen de feiten. De feiten dus van de kruisiging en alles wat er bij hoort. Laten we nu die hele zaak eens even laten rusten, behalve dat ene motief, dat voor mij zo belangrijk blijkt: harmonie. Harmonie met God en met de cosmos. Indien Jezus zichzelf prijsgeeft aan het kruis, niet alleen door te aanvaarden wat hem wordt opgelegd maar door te begrijpen, wat de goddelijke zin is van dit gebeuren, niet slechts zijnde drager van de Christusgeest maar zijnde één geworden met God en zo met de Christusgeest in die aanvaarding, dan is een uitroep als: "Mijn God, wat hebt Gij mij verheerlijkt" volkomen verklaarbaar, vooral wanneer hij kort volgt op de uitroep: Mij dorst. Het verlangen, eindelijk gerealiseerd, doordat de mens Jezus zijn mensheid prijsgeeft, het voertuig van de Christusgeest zijn laatste stoffelijke verzet terzijde werpt en daarvoor in de plaats accepteert de eenheid met God.

Nu lijkt het mij zo, dat die eenheid met God iets is, waarnaar we allemaal zoeken. We kunnen dat nu eenvoudig nemen en we kunnen het ingewikkeld maken, maar per slot van rekening verlangen wij niet allemaal perfecte harmonie? Verlangen wij niet naar die evenwichtigheid, die ons een voortdurend geluk, een voortdurende rust, een voortdurende vrede waarborgt? We willen wel daden stellen, zeker. Maar we willen die daden alleen maar zien in een soort paradijs, waarin elke daad op zichzelf zo harmonisch is, dat er slechts geluk, schoonheid, een nieuw beleven in vreugde uit kan voortkomen. Een uitschakeling dus van oorzaak en gevolg.

Dat is voor ons niet mogelijk, tenzij we terecht komen in deze groot-cosmische verhouding, waarin de goddelijke Gedachte door ons wordt erkend en wij ons één verklaard hebben met die Gedachte.

Als Jezus dit bereikt heeft, dan worden ook andere uitspraken voor ons veel duidelijker, die hij ongetwijfeld onder de invloed van de Geest, Die hem leidde, heeft gedaan. "Want ik ben u de weg en de waarheid. Er is geen weg tot de Vader dan door mij." Ja, zo op het eerste gezicht lijkt dat precies het handvat, dat de een of andere theologisch gezinde kerkman nodig heeft om iedereen te dwingen te buigen onder het juk van zijn stellingen. Maar als je het op de keper gaat beschouwen in de zin van de cosmische harmonie, dan kun je het begrijpen. Want de weg van Jezus was de weg van aanvaarding plus erkenning (dus inwijding). Zijn beleven daarin is op de duur het Goddelijke vervullen van uit het Goddelijke en niet meer van uit een beperkt menselijk standpunt. Daardoor is hij in de eerste plaats één met God. Als zodanig is hij de kenbare exponent geworden van een goddelijke Kracht op aarde, een persoon, die - de volledige harmonie met het Scheppend Vermogen bereikt hebbende - dit Scheppend Vermogen kan representeren. Dan kan hij rustig zeggen: "Niemand komt tot de Vader dan door mij," want een ieder, die tot de Vader komt, komt tot hem. En hij is een verschijnsel, dat als uiting ligt buiten de kern van het wezen. Om de kern van het Goddelijke te bereiken, de Bron van alle cosmische wetten, zou je dus wel degelijk Jezus a.h.w. moeten passeren. Ook wanneer hij zegt: "Ik ben u de weg en de waarheid," heeft hij volkomen gelijk. Niet omdat hij een weg wordt, maar omdat zijn wezen en zijn aanvaarding van die goddelijke eenheid.....enfin, denkt u het zelf maar na. We behoeven daar niet zo ver op door te gaan, want dat weet u toch wel.

Nu wil ik aan de hand hiervan een paar stellingen gaan formuleren. Heel simpel en heel eenvoudig. We hebben vandaag helemaal geen behoefte aan al te zware kost. We hebben pas een Ster-avond gehad met al wat er bij komt en dan kunnen we nu wel eventjes kalm aan doen.

Dan stel ik in de eerste plaats: De harmonische cosmos, waarvan ook wij deel zijn, bestaat te allen tijde in en rond ons. Voor ons is dit God. Ten tweede: Zo God altijd in en rond ons is, moet het mogelijk zijn tot die God te komen, wanneer ons denken (dus ons bewustzijn) zijn eigen grenzen leert overschrijden.

Ten derde: Wij kunnen de grenzen van het bewustzijn eerst overschrijden, wanneer wij i.p.v. weten komen tot aanvaarden.

Volgende en laatste punt: Aanvaarden betekent niet willoos ondergaan, maar bewust accepteren met een erkennen van de doelmatigheid van al het gebeuren en de harmonische werking, die ervan uitgaat t.o.v. het geheel.

We hebben hier dan zo'n beetje, ik zou zeggen, de stellingen, die we hieruit kunnen formuleren. En dan moeten we er natuurlijk ook de praktische consequenties uit gaan trekken. Want we kunnen aan het christendom zien, hoe voor veel mensen de mooie theorie of de mooie stelling niets anders is dan een methode om de verantwoordelijkheid op een ander te gooien en nog te zeggen: "Nou ja, wij zijn toch lekker onvolmaakt."

In de praktijk zou je dus in de eerste plaats moeten gaan beseffen, dat alles uit God stamt (dat hebben we al vaak gezegd), maar dat dus ook alles, wat er bestaat in de wereld, goed is. In de tweede plaats zou je moeten gaan beseffen, dat wanneer iets verkeerd lijkt, dit ligt aan jouw standpunt. En dat zodra je alleen uit je weten of uit je eigen overtuigingen gaat oordelen, het grote gevaar bestaat, dat je niet alleen voor jezelf onvolmaaktheid en leed verwekt, maar dat je ook voor jezelf God verwerpt. Je zou in de derde plaats moeten begrijpen, dat harmonie vreugdig is. Harmonie kan nooit iets zijn, wat onaangenaam is. Op het gevaar af, dat u me dwaas vindt: Ik zie liever mensen dansen dan met een lang gezicht naar een preek luisteren. Ik hoor liever mensen een liedje zin-

gen, omdat ze zo blij zijn, dan dat ik het trage gegalm van plichtmatig uitgebrachte psalmen hoor. Wat noodzakelijk is om te komen tot harmonie met de cosmos is in de eerste plaats wel een appreciatie van het leven en van al wat erbij hoort. Als wij God en Zijn schepping niet kunnen appreciëren, wanneer we beginnen met de grootste helft ervan te verdoemen, dan zullen we het nooit ver kunnen schoppen. Levensvreugde is noodzakelijk. Maar ook: levensaanvaarding. Op het ogenblik, dat je bepaalde delen in het leven wel en andere delen in het leven niet accepteert, verwerp je daarmee een deel van God, een deel van je eigen leven. Hoe moeilijk het ook is, je zult moeten leren alle dingen te accepteren.

Wij kunnen m.i. niet komen tot een absolute beheersing van ons eigen wezen. Denkt u aan de voorbeelden, die ik u uit Jezus' leven heb aangehaald, waar hij zelfs bij het Laatste Avondmaal niet harmonisch genoeg was om - zij het dan op een zeer goedertieren manier - te kunnen ontkomen aan dat éven laten voelen en dat éven verwijten. Wanneer hij dat niet kon in die tijd, dan behoeven wij ons niet te schamen, wanneer wij het niet kunnen. Maar zoals hij geprobeerd heeft ten koste van alles de volledige harmonie te bereiken, zo zullen ook wij het moeten doen. We zullen moeten leren ons bewustzijn een klein tikje te scholen.

We gaan maar al te vaak uit van het feit: weten, wetenschap. Of alleen maar: geloof en aanvaarding zonder meer. Geen van deze dingen zijn in staat om voor ons een volledige bewustwording, een komen tot harmonie met het Goddelijke mogelijk te maken. Pas wanneer wij leren ons weten, dat ons ook gegeven is te gebruiken (een geest in een mens heeft niet een bewustzijn en een vermogen tot erkennen, tot leren alleen maar om het weer in een hoek te trappen), wanneer we leren om dit te gebruiken tezamen met een aanvaarden van hetgeen voor ons niet begrijpelijk is, volgens weten en wetenschap niet aanvaardbaar, kunnen we verdergaan.

Dan is er nog één heel belangrijk punt. En dan wil ik maar weer wijzen op Jezus in de Paastijd. Wat een enorme zelfbeheersing moet die man niet gehad hebben. Zelfbeheersing om jezelf te laten geselen tot het vlees erbij hangt - zoals dat ten slotte toch gebeurt - en geen kik te geven. Jezelf te laten bespotten door een vorst, terwijl je met één woord, met één gebaar, die man kan maken tot een kronkelende worm aan je voeten - en dan niets te doen. Een Sanhedrin te bezien, waarvan je een ieders zonden zou kunnen opsommen - en niets te antwoorden. Valse getuigen, die elkaar tegenspreken, je te horen beschuldigen - en dan toch niet zeggen: "Ja, maar dat zeg je toch verkeerd." Wij zouden het niet kunnen. Jezus kan het wel. Deze man heeft dus klaarblijkelijk een enorme beheersing over zichzelf, anders kun je je dat niet voorstellen. Dan kunnen we dat bovenmenselijk noemen, maar dat is niet waar, want de kleine zwakheden, die ik u zo even heb opgesomd tonen ons aan, dat Jezus wel degelijk mens was, en dat hij zeker niet altijd ontbloot was van die kleine menselijke zwakheden, waaronder we zelf toch ook lijden, zelfs als we nog in de geest zijn.

Beheersing. Welke beheersing hebben we nodig om te komen tot de goddelijke harmonie? Wat voor een beheersing heb je nodig om die wet van evenwicht voor jezelf volledig te realiseren? Mij dunkt, dat je in de eerste plaats moet leren om jezelf te erkennen voor wat je bent. Dat is niet alleen het beroemde "ken uzelve" van de Grieken. Het is nog wat anders. Ken jezelf voor wat je bent. Het is niet zo erg om een fout te maken. Jezus heeft - dat hebben we zo even gezien - ook wel fouten gemaakt, ook wel dingen gedaan, die eigenlijk niet precies passen bij zijn goddelijke rol. Maar wij moeten eerlijk kunnen erkennen, dat we de fout maken. En wat meer is, we moeten voortdurend trachten om de fouten, die we maken, in betekenis minder te maken. Als u vandaag zegt: "Ik wil volmaakt zijn," dan is dat een mooi woord en dan bent u morgen zoveel te onvolmaakter, omdat u - onder ons gezegd - de p.... in hebt over het mis-

lukken van uw voornemen van de vorige dag, nietwaar? Daar komen we niet verder mee. Maar gewoon begrijpen, waar je fout bent. "Ik reageerde daar niet juist; daar ben ik misschien iets te scherp en daar misschien iets te - nu ja - te onderdanig geweest; daar heb ik me teveel laten voorstaan op wat ik ben; hier heb ik met een gezag gehandeld, dat ik in feite niet bezat; en daar heb ik een ander de zaak laten opknappen en de kastanjes uit het vuur laten halen." Erken dat voor jezelf, dan ben je al een heel eind ver.

En natuurlijk, als je dat erkent, vind je dat niet prettig. En iets, wat je niet prettig vindt, dat moet je of vergeten (rationalisatie-processen dienen daar soms bij; heel vaak ook dat heerlijke "niet meer weten" van de schuldbewuste geest) maar als we blijven weten wat we zijn, dan wordt het onaangenaam, dan moeten we daar wel wat tegen doen. Als je van jezelf wéét, dat je teveel praat, dan ga je onwillekeurig opletten, dat je niet zo véél meer praat. En dan mag een ander het nog teveel vinden, maar dan heb jij jezelf al wat beperkt. En zo kun je doorgaan, begrijp je? Op die manier kun je dus voor jezelf langzaam maar zeker tot harmonie gaan komen. Daar is een wil voor nodig, dat geef ik graag toe. Maar die wil wordt vanzelf geboren uit de erkenning. Denk niet, dat je er komt met doelloos te gaan streven. Denk niet, dat je werkelijk iets presteren kunt, als je maar in het wilde weg bewust gaat worden. Integendeel. Alles wat niet doelbewust is, is voor ons bewustzijn op het ogenblik nutteloos.

Dan zijn we natuurlijk ook in die Paastijd altijd weer geneigd om te denken: Ja, maar Jezus is dan toch maar herrezen. Inderdaad. Maar er staat in de geloofsartikelen der christenen, dat hij "nedergedaald is ter helle en ten derden dage verrezen uit den dode." Nedergedaald ter helle, mijne vrienden. Niet opgegaan naar de hemel. Misschien een typisch menselijke visie. Want voor wie één is met God, voor wie in harmonie is met God, kan er geen hel, geen feitelijke hel bestaan. Maar wanneer Jezus, die deze harmonie bereikt heeft, dan toch ter helle gaat, wat betekent dat voor ons? Het betekent voor ons, dat wij - of we nu nog zo goed of nog zo slecht zijn - de beproevingen van een overgang en van de geest zullen moeten doormaken. Daar komen wij niet onderuit. Of u wilt of niet, er komt voor u allen tenminste eenmaal in het leven een tijd van overgang, van dood. En als u voldoende gezocht hebt naar harmonie met God, dan kunt u die vinden in de helle-sfeer, dan kunt u die vinden in de hemel, dan kunt u die vinden overal. En dan behoeft u dáárom niet "de tweede dood te sterven". Want waar God eenmaal gevonden is, is geen uitblussing van bewustzijn meer mogelijk. Ik zou zeggen: van mijn standpunt uit begint er een aardige samenhang in te komen. Ik weet niet, of u het ook vindt.

Dan blijft me natuurlijk alleen nog over die herrijzenis van Jezus. Nu ja, de technische kwestie daarvan hebben we ook al een paar keer besproken, dat weet u zo langzamerhand wel: Dus de geest, die hernieuwd de stof aanneemt, dwingt de stof tot een hogere trilling met als gevolg, dat Jezus zich niet kan laten aanraken door Maria Magdalena en de vrouwen, wanneer zij hem zien in de tuin; dat hij zichzelf eerst bij zijn samengaan met de Emmausgangers op de proef stelt, of hij al mens genoeg is (dus een lichamelijke beheersing heeft, die groot genoeg is), voordat hij ertoe overgaat, enz. enz. Dat weten we nu wel.

Maar er is toch nog een ander aspect. Jezus keert terug op de wereld. Hij is klaarblijkelijk dan toch steeds Jezus van Nazareth, drager van de Christusgeest, accoord. Maar hij blijft zichzelf. Mag ik daaruit niet concluderen, dat in een éénwording met God ofwel in een volledige harmonie met het Goddelijke, als u het zo wilt zeggen, wij onszelven blijven? Wij gaan niet ten onder, we gaan niet teniet, we worden niet uitgeblust. Maar het begrip ikheid of ego, zoals dat bestaat tot het ogenblik van aanvaarding van de goddelijke harmonie, gaat klaarblijkelijk veranderen en niet teloor.

We hoeven er verder niet veel over te zeggen. Ik zeg, het is een poging om een Paaspreek te houden. Misschien niet eens een geslaagde. Ik kan alleen dit stellen: Alles wat Jezus is geweest, alles wat Jezus heeft gedaan, moet in overeenstemming zijn met de goddelijke wetten. Niets van hetgeen Jezus heeft gedaan, was bovenmenselijk. Als zodanig moet dezelfde benadering van de goddelijke wetten voor elke mens en voor elke geest mogelijk zijn. Jezus, drager van de Christusgeest, was zich zeer duidelijk nog niet bewust van de eenheid met God. Wij kunnen dus reeds als werktuig van het Goddelijke volledig een goddelijke taak vervullen, voordat deze eenheid door ons gerealiseerd wordt. Het feit, dat wij bereid zijn die taak te aanvaarden, zal ongetwijfeld het juister vervullen van onze taak binnen het cosmisch geheel - ook voor ons eigen bewustzijn - bevorderen.

Jezus was een vrolijk mens, een gelukkig mens. Het is dus zeer, zeer duidelijk niet noodzakelijk om kwezelachtig, vroom, neerslachtig haast, gebukt onder eigen zonden, door het leven te gaan. Wat wèl nodig is: Voortdurend in vreugde en smart je bewust zijn van de eenheid met God. In alle werken slechts de taak, zoals God je die heeft opgelegd, trachten te vervullen en je eigen oordeel slechts dan gebruiken, wanneer het noodzakelijk is uit een menselijk standpunt.

Het is ook noodzakelijk, dat je leert om alles in het leven te accepteren, zoals God het geeft. Uit eigen ervaring zou ik zeggen: dat laatste punt is eigenlijk het moeilijkste. Wij zijn altijd bezig om de dingen te bedenken, die anders zouden moeten zijn i.p.v. dat we bezig zijn te erkennen wat goed is in het huidige. Jezus als mens, Jezus als drager van de Christusgeest, Jezus als de opgestane, directe uiting van een wezen, dat één is met God in volmaakte harmonie, zij tonen ons echter steeds weer aan, dat Jezus leeft en reageert volgens het heden; dat hij in een vreugdige aanvaarding niets van het menselijke zich te laag acht. Daarvan wil ik ook nog een voorbeeld van geven, opdat het u duidelijk is, wat ik bedoel:

Wanneer de apostelen zijn wezen vissen op het meer van Tiberias, komen ze aan wal en vinden daar Jezus. En wat doet Jezus? Hij bakt visjes. En toch is datzelfde wezen de lichtende kracht, die uit het graf is opgestaan, die op de berg Thabor wordt verheerlijkt en die ten slotte ten hemel vaart in een glans van licht. Niets van het menselijke en van het kleine schijnt Jezus te laag of te nietig te zijn. Aan de andere kant is niets van geestelijke en stoffelijke verplichting hem te veel of te hoog.

Als we op die manier eens zouden kunnen leven, vrienden, zouden we dan niet een heel eind dichterbij die cosmische harmonie, waarnaar we zoeken? Als de drijfveer, zoals ik die meen te zien, harmonie is, zoeken naar harmonische samenhang, dan hebben we niets anders te doen volgens mij, dan die harmonie in alle dingen te ervaren en te zoeken, zo goed als het ons mogelijk is. Daar, waar wij met ons weten en begrip de zaak niet kunnen volgen, te aanvaarden, totdat ons een begrip mogelijk wordt. En bovenal altijd weer te beseffen, dat wij deel zijn van een Volmaaktheid, niet van een onvolmaakte en strevende wereld.

Dat is mijn bijdrage. Ik zal met belangstelling na afloop de commentaren daarop horen. Dat is vaak het meest leerzame gedeelte van de ochtend, weet u. Maar ondanks het feit, dat ik nog aanwezig ben, zal ik u dan geen prettige zondag meer kunnen wensen. Dat doe ik dus hierbij en geef het woord over aan de volgende spreker.

- - - - -

Goedenmorgen, vrienden.

Elk land heeft zijn eigen verhalen, elk land heeft zijn eigen geloof. Maar de hele cosmos heeft maar één wet. Ik zie dan ook niet in, waarom het noodzakelijk is alleen bij een Paasverhaal te blijven om de gedachten, die daarmee verweven zijn, te illustreren. Mag ik een ander verhaal daarvoor nemen?

Er was eens een visser, die zich specialiseerde op die kleine kreeft of grote garnaal, die door velen bij de gerechten zozeer wordt gewaardeerd. Wanneer het nacht was op sommige tijden bij vloed, ging hij met een licht voorop in zijn boot de zee op en had ruime, zeer ruime oogst. Nu gebeurde het eens, dat hij niets ving. Zijn burens zetten zich daarop neer in hun dorp, op palen boven het water gebouwd en ze hieven klachten aan: "Nu zullen wij verhongeren." Deze ene visser echter ging naar het land. Hij nam een lans mee en kort daarop had hij een wild varken gevangen. Nu zei een ieder: "Je hebt de adat geschonden. Je bent een visser en geen jager. Hoe wil je nu al jagende je brood verdienen? Of wil je weer gaan vissen?" Onze visser zeide echter: "Indien je honger hebt, op mijn kookvuur staat goed vlees. Zodra de zee weer haar vruchten draagt, zal ik uitvaren met de prauw, want dat is de taak van mijn voorvaders geweest. Dit heb ik aanvaard, dit is mijn erfdeel. Maar ik ben vrij om - wanneer dit niet voldoende is - verder te gaan." En allen, die zich te sterk beriepen op de adat, moesten tot hem gaan om te eten...of verhongeren.

Daar heeft u volgens mij het hele idee van de Christusfiguur. De adat van zijn volk was de tempel, de gebruiken van de Farizeërs, de wetsrollen. Jezus heeft ze nooit verworpen. Het was zijn erfdeel. Alleen toen hij hongerde, omdat geestelijk niet genoeg voedsel kwam, heeft hij gezegd: Nu begeef ik mij op een ander terrein en ik ga daar a.h.w. op jacht. Ik zoek daar een waarheid te vinden.

In mijn verhaal was het juist deze visser, die jaagde en die later door sommige jongeren werd bijgestaan, die sterk en glimmend van gezondheid een nieuw seizoen inging. De anderen, die hem niet volgden, waren als levende skeletten. Degenen, die - zoals Jezus - steeds weer opnieuw zoeken naar nieuwe krachten en nieuwe waarheid, die zullen ongetwijfeld geestelijk ook vet en gezond zijn. (Ik hoop, dat de term "vet" u hier niet geschokt heeft. Ik ontdek daar enige reactie.)

Mijn vraag, die ik nu aan u wil voorleggen is deze: Is datgene, wat gij thans kent, u voldoende? Is dit voldoende voedsel? Is de oude gewoonte of het nieuw gevondene alléén voor u voldoende of moet gij verdergaan dan dit? Moet ge misschien zelfs de adat van uw denken en de gewoonten van uw leven breken om zoekend in een nieuwe richting, in een nieuw ervaren, in een nieuw denken, datgene aan geestelijk voedsel te vinden, waarnaar ge werkelijk honger hebt?

Voor heel veel mensen op deze wereld zal dat het geval zijn. Dit is een hernieuwing, een hergeboorte. Wanneer de mens leert om buiten zijn eigen mening de meningen van anderen niet slechts te respecteren maar te onderzoeken en daaruit te aanvaarden wat goed is, zo steeds het goede behoudende uit alle dingen, dan zal hij ongetwijfeld anders leven dan de gebruiken en de gewoonten dat toestaan. Hij zal anders denken dan goedgekeurd wordt. Hij zal misschien voor sommigen te vroom, te kerkelijk en voor anderen te kettters zijn. Maar juist deze mens vindt door zijn voortdurende verrijkingen en altijddurend onderzoek voor zich wat nodig is.

Nu zijn er vele verhalen in omloop omtrent een zekere wijze man op een der eilanden. Een van de treffende daarvan is deze: Het was gebruikelijk (zoals u uit vroegere verhalen ongetwijfeld vernomen heeft), dat men na b.v. een tocht gemaakt te hebben of een hadj bij hem ging kijken en hem a.h.w. ging begroeten. Men voelde zich dan groot en machtig. Men werd door hem ontvangen.

Nu kwam er eens een mens, die een aap had meegebracht. En hij zei: "Kijk, waarde heer, hier heb ik nu een wezen gevangen, dat mijn mindere is en dat mij dienen zal."

De oude vroeg hem: "Meen je dat werkelijk?"

"Ja," zei de man, die de aap gevangen had.

"Dan zijn jullie broeders," sprak de oude. "Want evenals een aap denk je aan je begeren maar niet aan je verplichtingen."

In vele gevallen is het met de mens precies hetzelfde. Hij meent boven anderen te staan, hij meent de meerdere te zijn van anderen. Hij meent misschien geestelijke rechten te bezitten alleen omdat een ander klaarblijkelijk dan toch dierlijker is dan hij, minder wetenschap heeft of minder nadenkt over geestelijke zaken. Maar op het ogenblik, dat je zo denkt en op grond daarvan meent, dat je rechten bezit boven die ander, ben je aan hem gelijk. Want - zoals de oude wijsgeren in vele landen hebben verkondigd - hij, die de waardigheid van het leven beseft, de werkelijkheid van het leven in zich gevoelt, zal dienen, zelfs indien hij heerser is.

Dienen is niet alleen bediende zijn. Dienen betekent in zekere zin de verantwoordelijkheid voor anderen dragen en de anderen, die niet zo wijs, niet zo sterk en niet zo krachtig zijn a.h.w. te helpen om toch hun doel te bereiken. Wat Jezus heeft gedaan in zijn leven en waarover is gesproken, is niets anders dan dit: zich bewust van het vele, dat hij bezat, was hij de dienaar van anderen. Ik meen, dat zelfs zijn dood niet anders moet worden gezien; dat men het moet zien als een dienen van de mensheid, een dienen van hen, die in feite zijn minderen zijn. Maar had hij deze dienst geweigerd, hij zou zichzelf vernederd hebben en mens geworden zijn als ieder ander.

Mijn conclusie is: Hoe schoon ook die wet van harmonie moge zijn, wij kunnen die wet van harmonie niet benaderen alleen door méér te zijn dan een ander. Wij kunnen het slechts worden door te beseffen, dat naarmate wij meer weten en kennen, wij groter verplichting hebben en dus als mindere staan t.o.v. de zwakke. Zoals de ouders het kind dienen, dat geen besef heeft van het leven, zo zal de wijze de mensheid dienen; die nog geen besef heeft van de geestelijke noodzaken en werkelijkheden. Ik meen, dat dit de grootste Paasgedachte is, die bestaat.

Ik geloof niet, dat ik daar veel aan toe behoef te voegen. Er zijn vele verhalen en vele oude gezegden, maar zij zullen u alle steeds weer terugvoeren tot dit ene: De mens, die wáár is tegen zichzelf, kan de waarheid omtrent God erkennen. Wie echter de waarheid omtrent God erkent, aanvaardt daarmee een zware verantwoordelijkheid, zodat hij dienen moet en steeds weer dienen zal om op deze wijze zijn volledige eenheid met de werkelijke God te kunnen bereiken.

Vrienden, dit korte woord - het is maar zeer kort - is mijn kleine bijdrage voor deze bijeenkomst. En thans is reeds het woord aan de laatste spreker. Ik mag u allen wel een zeer aangename zondag en ook een zeer zegenrijke Paastijd toewensen. Goedenmorgen.

T W E E V O G E L S .

Twee vogels. Het is vreemd, maar die vogels brengen plotseling bij mij de indruk teweeg van twee handen. Je hebt soms handen, die net als vogels vliegen. Ze rusten eigenlijk niet, maar in hun bewegen schijnen ze ontheven van zwaartekracht; ze volbrengen schijnbaar zonder moeite. En wanneer je dan verder toch eventjes die Paasgedachte erbij haalt, dan zie ik, hoe die vogels gedood worden, doordat ze met spijkers worden vastgeslagen aan een kruis. En dan vraag ik me af: Wat gebeurt er? Want die-

zelfde handen zijn het dan, die later zegenend omhoog gaan, waar de stralen kracht uitkomen, die de apostelen verblinden. Dan zijn die twee vogels tot een Phoenix geworden, herrazen uit de asse, uit het verderf en in het herleven misschien het meest gulden en gouden verschijnsel, dat je geestelijk of stoffelijk ooit kunt erkennen. Op deze gedachtengang wil ik dan dit Schone Woord baseren. Verwacht niet van mij, dat ik die hele gedachtengang uitwerk. Als ik dat gedaan had, dan had ik u deze uiteenzetting kunnen besparen. Maar dit is dus de gedachte, die ten grondslag ligt aan hetgeen ik u thans breng.

Twee vogels. Twee bleke, witte vogels vliegen. Zij zoeken en schenken genade in daden en krachten. Zij wachten....Dan komt de dood. Witte vogels worden rood. Witte vogels sterven. In 't verderven schijnt hun leven te vergaan en is 't vluchtig bestaan hun weggenomen.

Er zijn dagen, dat twee witte vogels dromen. Er zijn dagen, dat op de wereld klachten klinken om krachten, die verdrinken in leed en weedom.

Twee gouden vogels zijn opgestaan. Ze gaan zegend over het land.

Twee gouden vogels dragen een licht, totdat lijkt een brand de wereld, waaruit de geest herrijst.

Twee gouden vogels worden tot stralen, die opgaan tot in 't hart van een zon.

Twee gouden vogels, die komen en dalen van uit de kracht, waaruit het leven begon.

Twee eeuwige vogels. Twee witte handen strekken zich naar de wereld uit en reiken ver in alle landen. Twee krachten uit de eeuwigheid, één en schijnbaar toch gescheiden, vertellen over dood en lijden, maar over 't wonder ook van 't onbepaalde zijn.

Twee vogels. Wie kan er hun vlucht bepalen? Wie kan vertellen waar ze nu gaan? Wie kan vertellen, wanneer ze grijpen naar de tijd en hem stille doen staan?

Twee lichtende vogels buiten de tijden heersen mede in 't heelal en zeeg'nen wie niet kan begrijpen nog. Toch weten zij wat komen zal en hoe der mensen tijd vergaat.

Dan worden twee vogels tot schepen, waarop wie de vaste aard' verlaat, gedragen wordt over de zeeën, waarin de sterren zwemmen in de duisternis, die juicht van een Oneindigheid. Omdat hij, die voor allen heeft geleden, nu allen tot de vreugde van het leven heen geleidt.

Het is een gedachtenbeeld. Misschien kunt u het volgen, misschien ook niet. Als u soms kijkt, gewoon naar mensen, dan doen ze u ook denken aan vogels. Ze kwetteren, ze zijn druk, ze zijn bezig. En toch....voor je het weet, zijn ze ineens hoog en verweg. Een mus, die tjlpt, vliegt hoger dan de mens, die zich zijn meerdere acht. Zo is het met de mens ook. Het schijnbaar onbelangrijke kan soms veel verdergaan in de kracht van het Goddelijke, dan alles waarop u zo'n grote prijs stelt.

De handen, ook die ik als vergelijking heb genomen, ze doen zoveel dingen, die onbelangrijk lijken en die toch bepalend zijn voor alles. Een hand zet een paar krasjes op een stuk papier....en het is vrede of het is oorlog. Een hand drukt op een knop....en ergens raast een raketprojectiel en barst de hel uit over een stad. Een hand weigert misschien. Weigert om een ander leed te doen....en er is een leven gespaard. Belangrijk zijn die dingen.

Zoals de gedachten de vogels van de ziel zijn, de voertuigen, waarin zij haar wezen en haar leven uitdrukt, zo zijn de handen dat voor het lichaam. Laat ons daarom trachten zowel de gedachten als de handen rein te houden in de werkelijke zin van het woord. Opdat de gedachten nooit besmet zullen zijn met haat in een poging een ander te benadelen. Opdat geen hand ooit gebruikt zal worden om een ander leed toe te voegen, een ander te schaden of zelfs het leven te nemen.

:--: